

TÍÐINDI

Lagt til rættis: Áki Bertholdsen

RÆTTURIN HJÁ FÓLKI AT FARA Í HAGAN SKAL TRYGGJAST VIÐ LÓG

HVØRMANSRÆTTUR – Bøndur skulu ikki kunna nokta føroyingum at fara í hagan, halda tey, sum nú fara at stovna eitt felag við tí endamáli at tryggja føroyingum óskerdan rætt at fara í hagan – og tað skal vera ókeypis

– Vit hava eina langa sið-venju um, at vit kunnu ganga frítt í haganum. Og tann rætturin má ikki verða tikin frá okkum.

Tað sigur Rúna Hjelm í Vági, sum gongur nógv í náttúruni, bæði í Føroyum og uttanlands.

Seinastu tíðina hevur rættligt kjak tikið seg upp um, hvønn rætt fólk skulu hava til at fara í hagan. Og í hesum sambandi hava summi bøndur tikið sær rætt til at avmarka frælsið hjá fólki at fara í hagan, og teir hava eisini tikið sær rætt til at krevja gjald frá fólki, sum vilja sleppa í hagan.

Bæði Rúna Hjelm, og onnur, halda, at tað má ikki henda, at rætturin hjá fólki at fara í hagan verður skerdur. Tey halda, at rætturin hjá fólki til at fara í hagan, má ikki verða avmarkaður til ein spurning um ognarrætt og pengar.

Og í annaðkvöld, mikukvöldið, fara tey at stovna eitt felag, sum skal virka fyri at tryggja fólki óskerdan rætt til at fara í hagan.

Skuldi forða fólki at stjala

Rúna Hjelm, sum er ein av stigtakarunum til felagið, sigur, at felagið fer fyrst og fremst at virka fyri at føroyingar skulu fáa óskerdan rætt til at ganga í haganum. Og tað skal vera ókeypis, og tað skal ikki bara vera eftir bygðagøtunum, men í øllum haganum.

Í hvønn mun, felagið eisini fer at virka fyri rættinum hjá útlendingum at ganga í haganum, er ein spurningur, nevndin fer at taka støðu til, sigur stigtakarinn.

– Føroyingar hava altíð ferðast í haganum, og nú halda vit, at vit hava vunnið okkum hevd ella ein siðvunnað rætt til tað, sigur hon.

Bøndur, sum vilja avmarka rættin hjá fólki til at ganga í haganum, vísa altíð til lógina um Hegns og markfred frá 1937, sum partvís er skrivað av eftir eini upp aftur eldri lóg frá mitt í 1800-talinum.

– Hetta er ein leivd frá farnari tíð, tá ið bøndurnir vóru tann ráðandi stættin, og tá ið eitt endamál við lógini at at forða fólki at stjala seyð, ella at henta lesull, sigur hon.

Tá var tað neyvan nakar, sum hugsaði um, at tað eina ferð fór at verða eitt rák í samfelagnum, at fólk vildu sleppa í hagan at njóta náttúruna, leggur hon afturat.

Skulu hava greiðar reglur

Rúna Helm heldur eisini, at tað er ein spurningur, um so gamlar lógir, sum ongantið eru handhevdar, yvirhøvur kunnu sigast at vera í gildi enn.

Men av tí, at ógreiða er um viðurskiftini, heldur hon, at stundin er komin til at vit fáa nýggjar lógir á økinum, har tað verður ásett púra greitt, hvønn rætt fólk hava til at ferðast í haganum.

Og har er tað okkara greiða fatan, at talan kann ikki verða um nakað annað, enn at føroyingar fáa óskerdan rætt til at ferðast haganum, uttan at rinda fyri tað.

Í lýtuni er stendur tað til hvønn bónda sær at gera av, hvat hann ger, og hvør sleppa í hagan, og undir hvørjum treytum, og tað heldur hon er

Talan kann ikki verða um nakað annað, enn at føroyingar fáa óskerdan rætt til at ferðast haganum, uttan at rinda fyri tað, sigur Rúna Hjelm. Nú verður felag stovnað við tí endamáli at tryggja føroyingum óskerdan rætt til at ferðast í fjøllunum. Her er hon á Rútafelli sunnan fyri Vág

skeivt. Tvørturímóti heldur hon, at á hesum øki eiga at hava felags reglur fyri alt landið.

Hon sigur, at tey eru eisini mong, sum hava gingið nógv í fjøllunum uttanlands, og har verður heldur ikki goldið fyri tað, tí har er tað ein hvørsmansrættur at fara í hagan.

Rúna Hjelm harmast um, at orðið hvørsmansrættur, er vordið eitt ókvæmisord. Men í roynd og veru merkir tað ikki annað enn at fólk hava rætt til at ferðast í náttúruni. Men tað

skal sjálvandi vera undir ábyrgd, tí tey skulu taka upp eftir sær og tey skulu ikki gera seg inn á náttúruna, ella órógva virksema, sum annars er í haganum, leggur hon afturat.

Hon heldur eisini, at tað kundi verið eitt hugskot at hvørsmansrætturin til at fara í hagan, beinleiðis verður tryggjaður í eini stýrisskipanarlóg, so at hann ikki kann takast aftur.

Nøkur fá pláss

Rúna Hjelm sigur, at páhaldið um, at útlend-

ingar ganga allastaðni, er heldur ikki rætt.

Tað eru nøkur heilt fá støð í Føroyum, sum hon kallar “instagram” støð, har øll vilja sleppa at taka myndir at leggja á sosialar miðlar.

Men mín hugsan er, at á hesum plássum eigur tað at vera skipað soleiðis fyri, at fólk kunnu fara har, uttan at tað nerver náttúruna, og tað ber væl til at gera hava reglur sum tryggja, at náttúran verður varðveitt.

– Og eg haldi eisini, at verður úrslitið tað, at útlendsk ferðafólk skulu rinda fyri at fara í hagan, skal peningurin fyrst og fremst brúkast til at gera ábøtur á umhvørvið.

Hagin missur púra einki virði fyri bóndan, hóast fólk fara ein túr í hagan. Og hvussu bøndur yvirhøvur kunnu fata tað sum eina inntøkukeldu, at at taka pengar frá fólki, sum ganga í haganum, er óskiljandi hjá henni.

Hon sigur, at felagið, sum nú verður stovnað, ætlar at gera nógv við at upplýsa fólk um, hvussu tey skulu bera seg at í haganum, og hvussu fólk skulu fyrireika seg við klæðum, mati og drekka, og øðrum, tá ið tey fara í hagan.

Tey ætla eisini at upplýsa fólk um, hvørjar skyldu tey hava, tá ið tey fara í hagan. Tey ætla sær at taka lut í kjakinum um hesi viðurskiftini. Tey fara eisini at bjóða seg fram at vera hoyringspartur, tá ið myndugleikarnir viðgera mál av hesum slagi.

At ferðavinnan kann fáa ávirkan á náttúruna, er sjálvandi er eitt mál, sum skal takast í størsta álvara. Tað hevur avgerandi týðning, at náttúra og djóralív verða varðveitt. Og tey í felagnum vilja fegin vera við í arbeiðinum at finna loysnir á hesum øki, sigur hon.

» Verður úrslitið tað, at útlendsk ferðafólk skulu rinda fyri at fara í hagan, skal peningurin fyrst og fremst brúkast til at gera ábøtur á umhvørvið